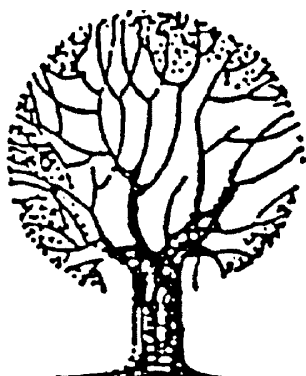

Bulletin

**ZPRAVODAJ ČESKÉ SPOLEČNOSTI PRO KRAJINNOU EKOLOGII
REGIONÁLNÍ ORGANIZACE IALE ČESKÉ REPUBLIKY**
(Czech Regional Organization of the International Association for Landscape Ecology;
CZ-IALE)

Představujeme pracoviště působící v oboru krajinná ekologie

Lesnická fakulta České zemědělské univerzity v Praze

Mihi cura futuri

Vysokoškolské lesnické studium bylo v Praze zřízeno v roce 1919 při Českém vysokém učení technickém. V roce 1952 vznikla samostatná Vysoká škola zemědělská v Praze, činnost lesnické fakulty však byla postupně utlumena a lesnická výuka soustředěna v Brně. Na zámku v Kostelci nad Černými lesy zůstal jen Vědecký lesnický ústav, který se v roce 1981, stále jako součást pražské VŠZ, změnil na Ústav aplikované ekologie a ekotechniky. Změna v názvu signalizovala i změnu v zaměření jeho činnosti, která se v souladu s naléhavě pociťovanými společenskými potřebami začala orientovat na ekologickou výchovu a ekologické hospodaření v krajině. V 80. letech organizoval ústav řadu postgraduálních kursů v problematice životního prostředí. Ve vědeckovýzkumné činnosti byla pozornost věnována tehdy známému Ekoprogramu, vzhledem k personálnímu obsazení a tradičnímu zaměření činnosti však nezůstávaly stranou ani otázky lesnického výzkumu.

V roce 1990, po obnovení činnosti lesnické fakulty v rámci VŠZ v Praze, přešla větší část pracovníků ústavu na fakultu. Kostelecký ústav opět změnil název, tentokrát na Institut aplikované ekologie, aby se v roce 1995 jako Ústav aplikované ekologie stal součástí lesnické fakulty České zemědělské univerzity v Praze. 90. léta jsou v Kostelci spojena s působením dvou významných osobností - *Josefa Vavrouška* a *Elišky Novákové*.

Lesnická fakulta zajišťuje nyní v nových studijních plánech čtyři odborné směry:

- lesnický
- ekologický
- dřevařský
- krajinařský

K bakalářskému a magisterskému (inženýrskému) studiu v těchto oborech přistupuje doktorské studium v 10 akreditovaných studijních programech, mezi nimiž nechybějí obory Ekologie a Aplikovaná a krajinná ekologie. Z jednotlivých kateder mají ke krajinné ekologii nejbližší Katedra ekologie, Katedra biotechnických úprav krajiny (pozemkové úpravy, revitalizace vodních toků, krajinné plánování), Katedra staveb (venkovské osídlení, obnova venkova a urbanistické řešení krajinného prostoru) a Ústav aplikované ekologie, který zajišťuje výuku předmětů Krajinná ekologie a Ekologické aplikace v krajině.

Na lesnické fakultě se řeší řada grantových projektů, které se věnují např. obnově rozvrácených lesních ekosystémů v Krušných horách, problematice Šumavského národního parku, fungování krajiny při zvládnání extrémních hydrologických jevů, zachování a reprodukci genofondu naší krajiny. Z dlouhodobých výzkumných záměrů připomeňme rozsáhlý projekt "Možnosti zvyšování ekologické stability, retence a akumulace vody v krajině", řešený v součinnosti většiny kateder. V oblasti aplikované krajinné ekologie je značná pozornost věnována problematice hodnocení vlivů lidské činnosti na životní prostředí (Posouzení vlivu jaderné elektrárny Temelín), ekologickým zátěžím v krajině, hodnocení krajinného rázu a konkrétním způsobům ekologické stabilizace krajiny (ÚSES, pozemkové úpravy, revitalizace).

Zdeněk Lipský

Seminář a plenární shromáždění CZ-IALE 2002

Seminář byl organizován ve spolupráci s Národním lesnickým komitétem (NLK) a nesl název „**Funkce lesa v krajinném plánování**“. Konal se v Krajinově posluchárně na katedře botaniky PŘF UK v Benátské ul. 2, v Praze, dne 11. února 2002.

Po přivítání čtyř desítek účastníků předsedou CZ-IALE P. Kovářem s vysvětlením cíle: diskutovat odlišné koncepce přístupu k lesu a různé možnosti integrace správy lesa do plánování krajiny upozornil J. Votýpka na možnost občerstvení po vyčerpávajících disputacích a seminář byl odstartován. První část řídil M. Braniš.

V úvodním slově předseda Národního lesnického komitétu (NLK) V. Krečmer definoval české lesy jako národní dědictví a současně jako složku životního prostředí (taxativně - v procentech lesů s různými funkcemi). Upozornil na fakt významnosti lesní plochy na území ČR, která však v intencích krajinného plánování stále znamená „Hic sunt leones“, ačkoli funkční propojení s krajinami je dávným snem. Oblastní plány rozvoje lesa jsou nástrojem odvozeným z „Lesního zákona“ (č. 289/1995 Sb.) a očekává se od nich, že by měly přinášet přehled (monitoring) nabídek „služeb“ lesů. Na základě porovnání poptávky a nabídky lze pak stanovit zásady správy lesů. Historická determinace vedla k tomu, že naše orgány jsou mnohdy dosud „lesopolicijní“ (od Rakousko-Uherska), zatímco v jiných západoevropských státech tyto orgány zabezpečují mnohostrannou osvětu. Do tématu tohoto semináře patří konfrontace (1) odborného zájmu o lesy s (2) konkrétními požadavky veřejného zájmu, což má dopady ve sféře právní a (leso)politické. Nejde tedy jen o otázky multidisciplinární, ale také meziresortní.

Za ÚHÚL přednesl jeden z hlavních referátů J. Macků (Oblastní lesní plánování ve vazbě na krajinu) se základními prezentacemi databázových podkladů

v dataprojektorovém vyvedení. Vysvětlil, že v zájmu dodržení vyhlášky ve vztahu k OPRL zůstala celá záležitost věcí resortní - v r. 1995/96 bylo nutno začít postupně zpracovávat všech 41 oblastí (k dispozici v té době byla biogeografická regionalizace ČR M. Culka, postupně se digitalizovaly mapové podklady). V materiálu je kromě doporučujících ustanovení pouze jediné závazné stanovisko (MŽP ČR), a to (negativní) k zavádění introdukovaných dřevin. Po obecné části přednášky následovaly ukázky datových souborů resp. map z moravských úvalů. Byla zdůrazněna důležitost shody zpracovatelského software s tím, který má veřejná správa k dispozici (zjednodušení transferu). Možnost konfrontace výstupu s formami plánování v Evropě: není za co se stydět. Pro nastartování další etapy je potřebná další legislativa (zatím pilotní projekt).

Přístup MŽP ČR reprezentoval ve svém vystoupení T. Staněk: provázanost OPRL s územními plány je nedostatečná (při přípravě novely „Lesního zákona“ z r. 1995 je snahou odstranit disproporce ve prospěch vyšší závaznosti přijatých principů - ovšem novela byla díky ministru zemědělství odložena do r. 2005). Formulace cílových strategií pro jednotlivá území: nutno popsat funkční schopnosti lesa. Tomu odpovídá projektová metodika I. Vyskota v podobě ekosystémového přístupu resp. kvantitativního modelu jakožto alternativy k sociálně-ekonomickému přístupu k lesu, jenž může v krajní variantě vést k názoru, že les je pro člověka zbytečný a v zájmu tzv. veřejně prospěšného cíle může ustoupit. Je zde akcentována hodnota přírody „o sobě“, nikoli výhradně pro člověka.

MZe ČR zastoupil J. Veselý, který začal otázkou, kdy spustit tzv. 2. etapu tvorby OPRL (po 20 letech 1. etapy pilotním projektem - kauza, která začala v r. 1995 paragrafem 23 Lesního zákona). První zpracování - Podkrkonoší, poslední oblast - loňský červen. Při dalším vyhodnocování bude využito zkušeností sousedů (EU). Model I. Vyskota (viz výše) bude využit v širší oponentuře - asi vznikne návrh šířeji pojaté kategorizace lesa s deklarací funkčního poslání lesních typů. Zůstává otázka, jak bude vypadat propojení s územním plánem (problém v současnosti uvolňovaných finančních prostředků). Ve světě se provádí variantně Další otázky - např. jak uskutečňovat zalesnění po těžbě, jak reagovat na restrukturalizaci zemědělství - mj. hledáním pozemků vhodných k zalesnění. Jakou roli v takovém plánování mohou sehrát plány rozvoje měst a obcí, plány rozvoje venkova aj.

Diskuse:

Otázka z pléna - co z OPRL konkrétního území lze získat zdarma a co za peníze? Odpovídá náměstek ÚHÚL Vyslyšel: Rozhodující jsou pravidla pro práci s daty - údaje na web-site (i s výčtem uživatelů s nárokem na ně plus ceníky). Podklady uloženy ve všech pobočkách ústavu, dále na orgánech státní správy lesů a na MZe. Doporučení: předem se seznámit s pravidly pro usnadnění jednání, vždy jde o smluvní závazek, jak nakládat s daty.

Otázka z pléna: Co když probíhá globální oteplování? Jak to zabudovat do územních plánů? Existují scénáře? Odpovídá J. Macků: Scénáře existují. Př. jedné oblasti, kde se dá očekávat posun vegetační stupňovitosti - stanovisko vycházející z principu předběžné opatrnosti. Největší problémy - se smrkem.

Další příspěvek: Vokoun: historie vzniku typologických map v letech 1970-80. Pro typy stanoveny rámce lesního hospodaření, rekonstruované druhové skladby a cílové skladby dřevin. Za 10 let zmapována celá ČR v měřítku 1:10.000, kolem 60 ha denně. V r. 1980 byla zrušena typologie v ÚHÚL (do módy se prosazují monokultury). Následky zrušení se projeví v r. 1990, kdy byla tematika typologie obnovena, ale bylo nutné vychovat již scházející, novou generaci lesních typologů.

Konečný cíl: vrátit lesu přirozenější druhovou skladbu (následuje podrobnější konfrontace stavu a cílů pro jednotlivé dřeviny). K metodě I.Vyskota - spěje k vybalancovanému přístupu, jistě bude možné ji aplikovat v syntéze s dosavadními nahromaděnými podklady. Dílčí námitka k přílišné šíři náplně jedné jednotky.

Kovář: Jak nakládat se spontánně vzniklým „lesem na nelesní půdě“ v kulturní krajině (opuštěné odvaly po povrchové těžbě, opuštěná odkaliště atd.)? Nakolik je nebo není propojena lesnická legislativa s takovým typem norem, jaký např. představuje Evropská úmluva o krajině apod.? Veselý: Obecná otázka v tomto kontextu zní - nakolik je plocha vhodná, aby splnila patřičné funkce lesa. Máme ještě jiný typ ploch: kde jsme byli zvyklí vnímat les a dnes tam není schopen růst (imisi porosty v pohraničních horách). Dřevinám s tradičně využívanou stabilizační funkcí kořenového systému v takových oblastech dochází dech. Jedná se o časovanou bombu - např. jeřáb (předurčení existence mykorhizou, která se ztrácí). Vlivy odkorňování při těžbách - narušení druhové diverzity hub, rozkladačů dřeva (nahromaděná dřevní hmota zůstává ležet). V 70 % roste václavka v poškozených oblastech na kořenech (červená hniloba). Vliv mrazu na odolnost vůči znečištění - není syntéza. V mnoha směrech scházejí poznatky a je nutný výzkum, měl by být na podobné problémy soustředěn. Buček: Už v 50. letech se lesníci snažili provázat management lesa s krajinným plánováním - vazba na komplexní plány pozemkových prav. Macků: Problémem s výše zmíněnými „palesy“ jsou peníze. Téměř nikdo totiž rekultivace resp. obnovou vzniklé „lesy“ nechce. Nebo záležitost biokoridorů - pokud je výsledkem konstrukce biokoridoru lesní pás, nikde se nepočítá s financemi na údržbu. Vyslyšel: Existují projekty zalesňování, zlepšení půdních poměrů. Cílem bývá plochy zalesnit a pak nabídnout státu (Lesům ČR). Kovář: V podmínkách „umělých krajin“ není zalesnění snadné hlavně proto, že chybějí poznatky, jak je např. na toxických substrátech účinně provádět. Další je problém vlastnických vztahů - území „nikoho“, s přechodnými vlastníky (ČEZ ap.) s nezájmem nebo bezradností, co s tím.

Smetánková: Nakolik jsou OPRL závazné pro Lesy ČR a pro soukromé vlastníky lesa? Vyslyšel: Kromě obmýtní doby, možná skladby dřevin, jsou nezávazné. Jsou pouze podkladem pro obnovnou praxi. Vinš: Lesní zákon má pouze 3 závazné ukazatele - jsme nejpřísnější v Evropě. Přitom máme liberální politický režim. Nelze diktovat, jen doporučovat.

Jeník: Jaká je dnes lesnická péče o vrcholy Jeseníků nebo Krkonoš? Existují stále snahy tuto tradičně nelesní půdu danou výškovým pásmem zalesňovat? Veselý: Existuje definice, která z hlediska funkcí lesa zahrnuje i bezlesí...

Braniš: Je třeba přihlídnout i k jiným normám jako je např. Stavební zákon.

Druhou část semináře (po přestávce) řídil A. Buček. Program pokračoval vystoupením I.Machara z CHKO Litovelské Pomoraví (Krajinně-ekologické funkce lužních lesů a krajinné plánování). Lužní lesy jsou vhodným objektem krajinářství - proto, že jsou výjimečné (antropogenní podmíněnost jejich existence). Přirozené záplavy určují dynamiku vývoje. Další zvláštností je ostrovní charakter (podmíněno přírodními podmínkami existence). Funkce většinou ochranná - biokoridory. Záplavy v r. 1997 byly podnětem k řadě studií vedoucích k povýšení jejich funkce v rámci krajiny. Státní program péče o přírodu a krajinu je patrně jediný dokument, který toto obsahuje. Otázka finančních zdrojů na krajinně-ekologické aspekty ošetření je věc politického rozhodnutí. Uplatnění ekologických funkcí lesa je velké téma (např. podle Štěrby mají tyto lesy asi 30 ekologických funkcí). Co použít jako podklad: přimlouvá se za geobiocenologii (má praktické výstupy pro krajinu). Tam,

kde stále probíhá erozně-akumulační činnost toku, lze předpokládat, že biodiverzita bude vysoká - vyplývají z toho nároky na určité minimální parametry, rozměrové apod. (příklad ze světa ptáků). Významným cílem je dobudovat síť maloplošných a velkoplošných chráněných území (případ rozšíření CHKO Pálava). Závěr: v ČR jsou lužní lesy z hlediska ekologických funkcí nedoceny. Také jejich plocha je minimální, zahrnují soubor lesních typů s řádově 1 % celkové výměry ČR.

P.Cudlín (ÚEK AV ČR) prezentoval srovnávací studii Hydrologické funkce lesa v zemědělsko-lesní krajině. Týkala se 3 povodí s různým využitím území a různou krajinnou strukturou. Byl učiněn podrobný rozbor srážkoodtokových poměrů, které je těžké podchytit. Jedním z důležitých závěrů této detailní práce je, že nejen větší zastoupení lesa, ale spíše diverzita struktur v krajině způsobuje větší retenci vody.

Diskuse: T.Staněk obhajoval různé body v legislativním procesu při vzniku Lesního zákona. Na tomto fóru není dostatek času pro adekvátní prezentaci metody balancující ekonomický a ekologický přístup. Chystá se jiná podoba plánování pro strukturně bohaté lesy (padne stávající kritérium věkové struktury - první vlaštovka NP Podyjí - od 1.1.2003). K otázce po managementu v imisních oblastech - existuje 400-stránková studie s odlišnou filosofií přístupu k lesu: změna pohledu z hlediska pásem ohrožení; tzv. rajonizace - s jiným managementem (proti vápnění propagovanému MZe lesnicko-pěstební přístup). Probíhají jednání o systémech pěstitelských opatření - proti odkorňování v porostech, pro zvyšování druhové diverzity. Pomoc financováním ze Státního fondu ŽP. Diskuse se pro pokročilost času přenesla do kuloárů a po krátké přestávce se konalo valné shromáždění CZ-IALE.

zapsali: Pavel Kovář a Michael Bartoš

Hlavní body výročního plenárního zasedání CZ – IALE konaného 11. 2. 2002

1. P. Kovář přednesl zprávu o činnosti organizace v roce 2001. Zároveň byl prodiskutován v plénu návrh činnosti CZ – IALE pro rok 2002.
2. J. Votýpka seznámil přítomné s výroční finanční zprávou a podrobně vysvětlil jednotlivé účetní položky.
3. Z. Lipský informoval o vydávání Bulletinu CZ – IALE a navrhl možnost jeho vydávání vícekrát do roka než doposud. To však záleží na počtu a kvalitě jednotlivých příspěvků.

Různé:

4. Z. Lipský informoval o mezinárodní instituci ALTERRA (Wageningen) a o mezinárodních projektech, které jsou řešeny.
5. Dále se diskutovaly návrhy témat na další odborné semináře organizované CZ – IALE.

Michal Bartoš, tajemník CZ – IALE

Druhý rok od ustavení naší Regionální organizace IALE České republiky jsme zahájili výročním shromážděním, které se konalo 1.2.2001 na půdě ÚEK AV ČR a zároveň JU v Českých Budějovicích. Bylo spojeno s diskusním seminářem „Současné změny ve využívání krajiny v České republice a nové trendy v krajině ekologičtější“ (Bulletin CZ-IALE 1/2001, str. 4).

Na mezinárodním poli se aktivity začaly rozvětlovat. V některých směrech byly katalyzovány nedávno etablovaným výzkumným centrem Alterra v holandském Wageningen, kde se soustředila řada vůdčích osobností IALE. Z jejich iniciativy vzešla první tohoroční akce: mapovací kurs s testováním metodiky krajinového monitoringu v rámci workshopu 29.4.-4.5.2001 ve španělském El Tiemblo, kde CZ-IALE zastoupil Z.Lipský (Bulletin 2/2001, str. 5). Letní evropská konference „Development of European Landscapes“ se konala za spolupřátelství dvou zemí – ve švédském Stockholmu (30.6.-2.7.) a v estonském Tartu (3.-6.7.2001), kde se P. Kovář zúčastnil také jednání skupiny Pan-Evropského fóra (projekt ECOLAND) o evropských aktivitách souvisejících s integrací EU (Bulletin 2/2001, str. 3-4). Bylo dohodnuto, že neúspěšný pokus o získání kolektivního grantu v V. rámcovém programu EU bude inovován s přihlédnutím k připomínkám z oponentního řízení (BIOHAB, zatím v posledním kole s dobrým bodováním). Zároveň se rozbíhá program „Landscape Europe“ (iniciace rovněž ve skupině Alterra).

Na domácí půdě CZ-IALE ingerovala ve věci implementace (přes meziresortní komisi při MŽP ČR) Evropské úmluvy o krajině (Bulletin 2/2001, str. 7). Připojili jsme se k podpoře konference „Ekologické sítě“ (Brno, 23.-24.11.2001) pořádané především MZLU a Nadačním fondem prof. Augusta Bayera (Bulletin 1/2002, str. 7-8).

Po dvou letech se počet členů CZ-IALE zhruba zdvojnásobil - přibývá zvláště zástupců mladší generace z nejrůznějších oborových zaměření, jež zasahují do práce s krajinou (v centrálním adresáři vydaném IALE v Holandsku na začátku r. 2001 se poprvé objevuje kompletní, i když v této chvíli již zastaralý přehled našich členů spolu s ostatními regionálními organizacemi IALE).

Pavel Kovář

2. mezinárodní konference Evropské společnosti pro environmentální dějiny (ESEH)

se bude konat v září 2003 v Praze

Rada Evropské společnosti pro environmentální dějiny (European Society for Environmental History Board), která byla oficiálně založena a její orgány zvoleny na valném shromáždění ESEH konaném 7. září 2001 v rámci programu 1. mezinárodní konference ESEH v St. Andrews, Skotsko (více viz <www.eseh.org>, nebo <www.klaudyan.psomart.cz>) rozhodla, že 2. mezinárodní konference ESEH se uskuteční v roce 2003 v Praze. Pořadatelství konference bylo svěřeno katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Konference se bude konat ve dnech 3. až 6. září 2003 v prostorách Přírodovědecké

fakulty UK na Albertově, jejíž děkan, prof. ing. Karel Štulík, DrSc., převzal nad konferencí záštitu. Jednací řečí konference bude angličtina. Uspořádáním své 2. mezinárodní konference v Praze chce rada ESEH mj. vytvořit podmínky pro širší zapojení vědců z postkomunistických zemí a stimulovat v nich rozvoj výzkumu v oblasti environmentálních dějin.

Pořadatelství této konference je pro naši vědu velkou výzvou a příležitostí k efektivní prezentaci nejen českých environmentálních dějin, ale např. i historické geografie a klimatologie, historického land use, krajinné ekologie a ekologie aj., tedy těch oborů a disciplín, které se zabývají otázkami interakcí přírody a společnosti v čase a jejich odrazů a důsledků pro obě sféry. Je také výzvou k aktivnějšímu zapojení do podnětných interdisciplinárních a transdisciplinárních diskusí, které na půdě ESEH probíhají.

Tematické sekce, referáty a postery (jejich návrhy mají uzávěrku 30. září 2002), vybere do prosince 2002 na základě anonymních podkladů vědecký výbor konference, který byl jmenován výkonnou radou ESEH.

Pořadatelská země má podle pravidel ESEH vyhrazen jeden půlden pro svůj „národní program“, jehož strukturu a náplň určuje místní organizační výbor. Je tedy pouze na každém z nás, jak tuto příležitost využije.

Výbor zahájil činnost v listopadu 2001. Odpovědným organizátorem a předsedou místního organizačního výboru konference stanovila rada ESEH L. Jelečka z uvedené katedry, který je regionálním reprezentantem v radě ESEH za Česko a Slovensko (regionální reprezentanti jsou vybíráni podle jazykového principu) a členem výkonné rady ESEH ex-officio. Počítáme s účastí na konferenci a aktivním zapojením do její přípravy i kolegů ze Slovenska.

Materiály jako „Call for Papers“ a další informace jsou na webové stránce organizačního výboru konference <www.natur.cuni.cz/ICESEH2003>. Další dotazy možno směřovat na <iceseh@natur.cuni.cz>, příp. písemně na adresu Organizační výbor IC ESEH 2003, KSGRR PŘF UK, Albertov 6, 128 43 Praha 2 (tel. a fax: +420/2/21953311, nebo tel.: +420/2/21952198).

Za organizační výbor IC ESEH 2003

Pavel Chromý, Leoš Jeleček, Ivan Bičík

Landscape Europe

Pod tímto názvem, který raději nepřekládám, neboť v Evropské unii jsou v rámci mezinárodní komunikace anglické názvy projektů nepsaným pravidlem, se skrývá nově vytvářená evropská síť krajinných expertíz. Vytváření takových profesionálních sítí je nesporně význačným fenoménem naší doby. Landscape Europe začala získávat své první obrysy v roce 2000, kdy byla na podzimní IALE konferenci (v Roskilde) neformálně poprvé oznámena myšlenka vytvořit širokou síť se záběrem na evropskou krajinu. U jejího zrodu, podobně jako na počátku sítě ECOLAND zaměřené na krajinný monitoring, stála silná nizozemská instituce Alterra, o níž v souvislosti s evropskou krajinnou ekologií zřejmě ještě hodně uslyšíme. U příležitosti další evropské IALE konference v létě 2001 ve Stockholmu a Tartu byla na podporu založení sítě Landscape Europe prezentována brožura a internetová webová stránka, obojí vytvořené v režii Alterry. Konečně v listopadu 2001 uspořádala

Alterra v nizozemském Wageningenu první setkání pozvaných expertů s cílem oficiálně ustanovit síť Landscape Europe pro spolupráci na poli krajinné ekologie a jejích aplikací v evropských krajinách. Pracovního setkání se zúčastnilo přes 20 expertů z 12 zemí, řada dalších pozvaných se z různých důvodů omluvila.

Cílem tohoto setkání bylo vzájemné informování se o představách, zájmech, aktivitách a možnostech spolupráce, z čehož ovšem mělo vzejít vytvoření organizační struktury evropské sítě pro krajinné expertízy. Během dvou dnů jednání se intenzívně diskutovalo o nejrůznějších otázkách: zaměření činnosti, financování projektů, organizační záležitosti, podmínky členství a výhody z něj vyplývající, vztah k IALE a k ostatním evropským iniciativám. Hnacím motorem jednání byli Dirk Wascher a Bas Pedrolí z Alterry, během diskusí však vyplynuly na povrch velmi rozdílné představy jednotlivých národních zástupců o fungování takové evropské sítě. Někteří účastníci zde představili své národní či mezinárodní aktivity a projekty, probíhající dosud paralelně a nezávisle, a usilovali o jejich začlenění pod nově vytvářenou strukturou.

Výsledkem dvoudenního intenzivního jednání bylo schválení 10členného prozatímního výkonného výboru, organizačních náležitostí a úkolů pro nejbližší období. V březnu 2002 proběhlo jednání výkonného výboru a dalších přizvaných expertů ve starobylé portugalské Évoře. Přineslo další významný pokrok v organizačním utváření sítě, konkretizaci a termínovou listinu úkolů. Prozatímní výkonný výbor (Interim Steering Committee) se transformoval na užší 6členný Executive Board ve složení: Geert de Blus (Belgie), Les Firbanks (Velká Británie), Jesper Fredshavn (Dánsko), Katharina Helming (Německo), Terasa P. Correia (Portugalsko), Zdeněk Lipský (Česká republika), pokladníkem byl zvolen Rudolf Krönert (Německo). Do čela celé struktury byla zvolena známá představitelka portugalské a evropské krajinné ekologie, mimo jiné též zakladatelka regionální organizace IALE v Portugalsku, Teresa Pinto Correia z Univerzity Évora. Síť Landscape Europe si klade značně ambiciózní cíle a pracovní program přijatý na setkání v Évoře je mimořádně široký. Pracovní úkoly lze rozdělit do několika typů aktivit:

1. Vytvořit aktivní síť institucí a univerzit v Evropě pro spolupráci v oblasti krajinného výzkumu

To předpokládá vytvoření informační databáze pracovišť základního i aplikovaného výzkumu včetně jejich zkušeností s různými expertízami, jejich prezentaci na webových stránkách, zpracování výběrové bibliografie, geografického a tematického rozsahu aktivit jednotlivých institucí, seznamu expertů a kontaktních osob pro speciálně zaměřené expertízy v každé partnerské instituci

2. Produkovat poradenské studie na podporu regionálních, národních a mezinárodních politik a programů v oblasti ochrany, tvorby a udržitelného využívání evropských krajin

3. Navrhnout společný mezinárodní (paneurospký) projekt řešený v rámci sítě Landscape Europe se zapojením velkého počtu institucí (členů sítě) - předložit takový projekt pro 6. rámcový program EU jako Network of Excellence v rámci PEER (Pan European Environmental Research)

4. Zpracovat kompendium o stavu evropských krajin se zvláštním důrazem na uplatnění Evropské konvence o krajině

5. **Vytvořit experimentální "clearinghouse web-site"** s dobře ošetřenou databází o evropských krajinách pro integrované environmentální hodnocení - opět enormní dlouhodobý úkol
6. **Napsat a publikovat sérii článků v mezinárodních vědeckých časopisech**
7. **Organizovat mezinárodní vzdělávací kurzy ve vědách o krajině** na různé úrovni - MSc, PhD, ale i školení specialistů a profesionálů z plánovací či ochranářské praxe, úředníků apod.

Mezi konkrétní krátkodobé úkoly roku 2002 patří mimo jiné předložení návrhu společného projektu ELCAI (European Landscape Character Assessment Initiative), příprava informační brožury Landscape Europe (květen 2002), pravidelné vydávání zpravodaje (4x ročně), vyhledávání sponzorů a kontaktů s komerčními organizacemi, definování kvalitativních kritérií pro veškeré produkty označené logem a názvem Landscape Europe a příprava knihy o evropských krajinách. V roce 2003 by potom Landscape Europe měla zorganizovat speciální workshop v rámci kongresu IALE v australském Darwinu.

Cíle evropské sítě Landscape Europe jsou tedy mimořádně ambiciózní. My k nim, vzhledem k omezeným finančním možnostem, přihlížíme přece jenom trochu zpovzdálí, na druhé straně musím konstatovat, že jsme, a budeme ještě více, nedílnou součástí Evropy a že existuje značný zájem o naši účast na společných projektech, které by i nám mohly přinést prospěch v podobě významných kontaktů a odborných zkušeností. Česká republika je dosud jedinou zemí mimo Evropskou unii, která se na vytváření sítě Landscape Europe aktivně účastní.

Zdeněk Lipský

Nové iniciativy v evropské krajině ekologii

V posledních několika letech můžeme pozorovat rostoucí zájem o evropské krajiny a krajině expertízy ze strany evropských politických institucí. Požadavky na krajině expertízy vycházejí z Evropské komise, Rady Evropy, Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) i z nevládních organizací jako je Evropské středisko pro ochranu přírody (ECNC). Tyto zájmy odrážejí stále větší obavy o zachování funkcí a hodnot evropských kulturních krajin, jež jsou zakořeněny v kultuře, tradici, estetice a identitě. Nové koncepty trvale udržitelného managementu a využívání krajiny předpokládají integraci sektorových aktivit v krajině a důsledné zohlednění její polyfunkčnosti. Významným počinem v tomto směru se stala formulace a uzavření Evropské úmluvy o krajině. Existuje všeobecný souhlas s potřebou širší mezinárodní spolupráce, ale dosud není jasné, na jaké institucionální základně by měla být zajištěna a prováděna. Nizozemská instituce Alterra (s mezinárodním personálním obsazením) proto na evropské IALE konferenci v létě 2001 ve Stockholmu a Tartu oficiálně představila nově založené středisko krajině expertíz s názvem "LANDSCAPE EUROPE" (<http://www.alterra-research.nl/landscapeurope>). Informaci o něm přinášíme na jiném místě tohoto bulletinu. Zde se jenom heslovitě zmíníme o dalších iniciativách a projektech evropského významu:

ECOLAND (Pan European Forum for **C**ountryside and **L**ANDscape Monitoring) - iniciativa vzešlá z IALE orientovaná na konkrétní projekt na ochranu biodiverzity a stanovišť s cílem vytvořit jednotnou metodiku sběru dat a indikátorů biodiverzity v evropských krajinách (projekt BioHab podporovaný Evropskou komisí a iniciovaný nizozemskou Alterrou)

CONNECT - síť expertů a expertíz na panevropské úrovni tematicky orientovaná na biodiverzitu

PEER (Pan European Environmental Research) - iniciativa pro VI. rámcový program Evropské Unie, vytváření sítě Networks of Excellence

Landscape Tomorrow - evropská výzkumná síť vědců a institucí, tematicky orientovaná na trvale udržitelný rozvoj multifunkčních krajin hlavně z pohledu jejich využívání (land use); iniciativa k založení takové sítě vzešla na podzim 2001 z Centra pro výzkum land use a zemědělské krajiny (ZALF) v německém Múnchebergu (www.zalf.de), zakládající workshop se koná v Múnchebergu 19. - 20.4.2002

NordLaM (**N**ordic **L**andscape **M**onitoring) - síť zaměřená na krajinný monitoring v zemích severní Evropy (Skandinávie, Dánsko, Skotsko)

Healthy Landscapes - mezinárodní výzkumný projekt ve střední Evropě (Polsko, Slovensko, Maďarsko), komplexní multidisciplinární přístup ke krajině

Zdeněk Lipský

Tvář naší země - krajina domova II.

Česká komora architektů a Společnost pro krajinu jako statutární pořadatelé vyhlásili přípravu druhého ročníku konference o české krajině. První ročník této konference se uskutečnil ve dnech 21.-23. února 2001 a otevřel problematiku krajiny v plné šíři a různosti pohledů. Letošní konference konaná pod záštitou předsedy Senátu Parlamentu ČR Petra Pitharta, ve spolupráci s řadou státních i nevládních institucí, si klade za cíl nejen pojmenovat vážné problémy naší kulturní krajiny, ale ukázat a navrhnout možnosti a způsoby jejich řešení. Konference bude slavnostně zahájena 8. října 2002 v Rytířském sále Valdštejnského paláce v Praze (budova Senátu) za účasti prezidenta republiky a předsedy Senátu. Vlastní odborné jednání potom proběhne ve dnech 9.-11. října 2002 v Kongresovém středisku Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v Průhoncích.

Jedním ze stálých záměrů konference je, aby se vzájemně vyslechli všichni, kdo se svou orientací a profesním zájmem vztahují ke krajině. Proto bude i druhý ročník konference probíhat jako společné jednání v jednom sále a nikoliv v oddělených sekcích. Na rozdíl od loňské konference však má být skutečně velký prostor vyhrazen diskusi, na kterou se v loňském roce příliš nedostalo.

Letošní konference má stanovených 6 tematických okruhů, z nichž každému bude věnována polovina dne:

1. Venkov jako sociální prostor krajiny

2. Město a krajina
3. Člověk jako krajinotvorný činitel
4. Krajina jako politikum
5. Ochrana krajiny
6. Rehabilitace (tvorba, náprava) krajiny

Ke konferenci bude opět vydán soubor tematických sborníků. Přípravuje se i vydání umělecké publikace, jejíž základ budou tvořit fotografie pamětihodných míst naší krajiny. Zvažuje se také, podobně jako v loňském roce, uspořádání samostatné výstavy o proměnách české kulturní krajiny. Na webových stránkách Společnosti pro krajinu bylo také otevřeno permanentní diskusní fórum k aktuálním otázkám naší krajiny (www.prokrajinu.cz/diskuse). K některým tematickým blokům proběhl první pracovní seminář, uspořádaný 1. března 2002 v Průhonicích s cílem formulovat zásadní problémy a navrhnout výstupy pro prezentaci na říjnové konferenci TVÁŘ NAŠÍ ZEMĚ - KRAJINA DOMOVA.

Zdeněk Lipský

K A L E N D Á Ř   A K C Í

- **Sustainable Development of Multifunctional Landscapes.** International Workshop. Müncheberg (Německo), 19.-20.4.2002 (e-mail: khelming@zalf.de)
- **17th Annual Symposium of the International Association for Landscape Ecology, United States Regional Association (US_IALE): „Landscapes in Transition: Cultural Drivers and Natural Constraints“.** University of Nebraska, Lincoln, Nebraska, USA, April 23-27, 2002 (<http://www.calmit.unl.edu/usiale2002>)
- **Mountain Forests in 2002: Lessons learned, societal challenges, and a vision beyond 2002.** Comunidad Foral de Navarre, Pyrenees, Spain, June 26-28, 2002 (www.eomf.org)
- **Ecology in a Changing World.** VIII. INTECOL International Congress of Ecology. Soul, Korea, August 11-18, 2002 (<http://www.seoulintecol.org>; e-mail: ecology@seoulintecol.org)
- **The 3rd European Congress on Restoration Ecology.** Budapest, Hungary, August 25-31, 2002 (www.botanika.hu/restoration)
- **Rural landscapes: past processes and future strategies.** The 20th PECSRL (Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape) Conference, Tartu, Estonia, August 25-September 1, 2002 (www.geo.ut.ee/PECSRL)

- **20. sjezd České geografické společnosti** (téma Fyzickogeografické sekce: Proměny krajiny). Ústí nad Labem, 28.-30. srpna 2002 (www.ujep.cz; e-mail:geograf@pf.ujep.cz)
- **Design & Nature.** Comparing Design in Nature With Science and Engineering. 1st International Conference. Udine, Italy, September 10-12, 2002 (www.wessex.ac.uk/conferences/2002/designnature02)
- **11th Annual IALE-UK Conference. Avian Landscape Ecology:“Pure and applied issues in the large-scale ecology of birds“.** University of East Anglia, September 10-13, 2002 (e-mail:dan.chamberlain@bto.org)
- **Sandstone Landscapes: Diversity, Ecology and Conservation.** Int. Conference, Doubice, České Švýcarsko, 14.-20. září 2002 (e-mail:conference@npcs.cz; www.ibot.cas.cz/conferences/sandstone); reprezentativní konference pořádaná na našem území Botanickým ústavem AV ČR, Geologickým ústavem AV ČR a Správou národního parku České Švýcarsko, ve spolupráci s Royal Botanic Gardens (Velká Británie), Správou národního parku Sächsische Schweiz (Německo) a Správou chráněných krajinných oblastí ČR
- **Tvář naší země - krajina domova II.** Praha a Průhonice, 8.-11. října 2002 (e-mail:spolecnost@prokrajinu.cz; www.prokrajinu.cz); druhý ročník konference o české krajině (viz informace na předchozích stránkách)
- **10. Magdeburský seminář o ochraně vod.** „Labe – nové horizonty managementu povodí“. Špindlerův Mlýn, 22.-26. října 2002 (Povodí Labe Hradec Králové, e-mail:bendova@pla.cz)
- **Modelling Land Use Change (MODLUC).** Advanced study course. University of Louvain (Belgie), 27. října - 2. listopadu 2002 , (e-mail:lepers@geog.ucl.ac.be; www.geo.ucl.ac.be/MODLUC); bezplatný kurs sponzorovaný grantem Evropské komise, vhodný pro doktorandy
- **ECOSUD 2003.** 4th International Conference on Ecosystems and Sustainable Development. Siena (Itálie), 4. - 6. června 2003 (www.wessex.ac.uk/conferences)
- **Dealing with Diversity.** 2nd International Conference of the European Society for Environmental History (ESEH), Praha, 3.-6. září 2003 (e-mail:iceseh2003@natur.cuni.cz; www.natur.cuni.cz/ICESEH2003); bližší informace uvnitř *Bulletinu*

Bulletin CZ-IALE, Zpravodaj České společnosti pro krajinnou ekologii (Regionální organizace IALE České republiky). Vydává CZ-IALE pro interní potřebu svých členů. Redakce: CZ-IALE, Benátská 2, 128 01 Praha 2. Odpovědný redaktor: Zdeněk Lipský, e-mail:lipsky@kostelec.czu.cz